

ҚР БҒМ «Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы

Бюджеттік программа бойынша: 217 «Ғылым дамуы», программа ішінде 102 «Ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру»

1.1 Басым бағыты: 6. «Мәңгілік Ел» ғылыми негіздері (XXI ғасырдың білімі, гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер).

1.2 Мамандандырылған бағыты: 6.3. Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, қолданбалы, пәнаралық зерттеулер: 6.3.6 Абайтану. Қазіргі қоғамдық-гуманитарлық білім жүйесіндегі Абайдың шығармашылық мұрасы.

1.3 Тақырып бойынша: №АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері».

Календарлық жоспар бөлімінің номері мен атауы

1 Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктерін зерттеудің қағидаларын анықтау.

Бөлім бойынша орындалған жұмыстар:

Күнтізбелік жоспар бойынша жобаны орындау 27 айға жоспарланған. Күнтізбелік жоспардың 2020 жылдың үш айында орындалатын жұмыстардың бірінші бөлімі бойынша Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми қордағы теориялық қағидаларын анықтау өзара тығыз байланысты үш тақырыпша бойынша жүргізілді: а) ғылыми қордағы теориялық қағидаларды саралау; б) зерттеудің методологиялық ұстанымдары мен қағидаларын негіздеу; в) зерттеу нәтижелерін жинақтау.

Аталған бөлім бойынша орындалған жұмыс нәтижесінде ғылыми қордағы теориялық қағидалар сараланды. Зерттеудің методологиялық ұстанымдары мен қағидалары негізделді. Зерттеу нәтижелері жинақталды. Бөлім бойынша орындалған жұмыстардың нәтижелері мақала (КОКСОН), монографиялық тарау, концепция түрінде дайындалды.

Зерттеу жұмыстары барысында Абайдың рухани мұрасының, ілімінің қазіргі өркениеттегі орны мен маңызын пайымдау біздің заманымыздың, біздің қоғамымыздың аса өзекті, көкейкесті ғылыми мәселесі екені туралы қағида дәйектелді.

Ғылыми қордағы теориялық қағидаларды саралау барысында Абай ілімін белгілі бір ұғым немесе ұғымдар тобы, олардың нақты мағынасы негізінде анықтаудың ғылыми-теориялық, методологиялық тиянағы жеткіліксіз екені туралы қорытынды жасалды. Абай ілімінің аясында жекелеген ұғымдарды эмпирикалық түсінік кеңістігінде аңғару және соның негізінде болжам деңгейінде ой түйю, пікір ұсыну тәжірибесі сыншылдық тұрғыдан пайымдалды. Абай ілімі сияқты күрделі және көп қырлы құбылыс туралы пікірлерді жүйелі түрде жүргізілген ғылыми пайымдау нәтижесінде дәйектеп, дәлелдеу қажеттігі туралы методологиялық талап ұсынылды. Күрделі және көпқырлы бірбүтін құбылысты зерттеудің методологиялық негізі де күрделі және көпқырлы болатыны сарапталды.

Абай ілімінің жүйесін тиісті ұғымдардың жалпы және дара мағыналық сипаттарын өзара сабақтас, өзара байланысты, өзара шектес құрамдастарының бірбүтін күрделі тұтастығы мен қызметі кеңістігінде анықтау туралы қағида ұсынылды.

Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктерін зерттеудің қағидаларын анықтау зерттеудің теориялық, методологиялық тәсілдерін негіздеуге алып келді. Оның нақты өлшемді нәтижелері теориялық, методологиялық ұстанымдар, концептуалдық тұжырымдар түрінде «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың концепциясында» көрініс тапты. «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың концепциясы» бірбүтін ғылыми өнім ретінде дайындалды.

Күнтізбелік жоспардың бірінші бөлімі бойынша орындалған жұмыстардың жинақталған нәтижесі келесі мәселелерді шешудің ғылыми негізі қызметін атқарады.

2 Абай ілімінің құрамдас бөлімдерінің құрылым жүйесі мен негіздерін пайымдау.

Бөлім бойынша орындалған жұмыстар:

Күнтізбелік жоспардың 2020 жылдың үш айында орындалатын жұмыстардың екінші бөлімі бойынша Абай ілімінің құрамдас бөлімдерінің құрылым жүйесі мен негіздерін пайымдау үш тақырыпша аясында жүзеге асырылды: а) Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздері туралы теориялық ойлар мен пікірлерді сараптау; в) Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздерін анықтау; с) Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздерінің құрылым-жүйесін негіздеу.

Бөлім бойынша Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздері туралы теориялық ойлар мен пікірлер сарапталды. Абай ілімінің үш құрамдас бөлімі мен үш негізі анықталды. Абай ілімінің өлшеу құралының жүйесі анықталды, ғылыми сипаттамасы жасалды. Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздерінің құрылым-жүйесі негізделді.

Абайтану ғылымында бір ізге түспеген, түрлі ойлардың айтылуына негіз болып келе жатқан, түпкілікті шешілмеген мәселелердің бірі - Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздері. Ілім ұғымын таңдап-талғап, ақыл таразысына салып және абайлап қолданған дұрыс. «Абайдың адамгершілік ілімі», «Абайдың Толық адам ілімі», «Абайдың әділеттілік туралы ілімі», «Абайдың білім туралы ілімі», «Абайдың орта шама туралы ілімі» және басқа осы секілді атаулар қолданылады. Құбылыстың атауларының мәнісі «Абай ілімі» дегенге келіп саяды. Осы және осы секілді басқа да шектес, шендес ұғымдар мен олар туралы теориялық ойларды, пікірлерді сараптай келіп, жоба орындаушылары «Абай ілімі» деген бір ғана атауды қабылдаудың ғылыми тұрғыда дәйектілігі туралы қағида негіздеді. Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздері анықталып, олардың әрқайсысына ғылыми сипаттама берілді. Абай ілімінің құрамдас бөлімдері мен негіздерінің құрылым жүйесі жасалды. Абай ілімінің құрамдас бөлімдерінің басты категориялары анықталды. Зерттеу нәтижелері бойынша мақала, монографиялық тарау дайындалды.

Қорытынды. 2020 жылдың үш айына жоспарланған жұмыстар толық орындалды. Орындалған жұмыс нәтижелерінің басты теориялық қағидалары әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Абай ғылыми-зерттеу институты ұйымдастырып өткізген «Әл-Фараби мен Абайдың рухани мұрасы: қазіргі өркениеттегі орны мен маңызы» атты халықаралық ғылыми-теориялық онлайн конференцияда сарапталды. Конференцияның өткен уақыты: 27.11.2020. 14.00-16.50. Конференция идентификаторы: 857 2484 285. Кіру коды:763707. Сілтемесі:

<https://us02web.zoom.us/j/85724842851?pwd=ZnRQMlh0RTJlNC9MMmdvU3dqblFGUT09>

Орындалған жұмыстар күнтізбелік жоспардың келесі жылға арналған зерттеу жұмыстарын жүргізудің методологиялық негізі болады деп күтіледі.

Ғылыми жоба жетекшісі

Ж. Дәдебаев